אישים באגרות הראי"ה

הרב אליהו מאיר פייבלזון, אב בית דין קופישוק

רב וראש ישיבה בליטא, רבה של קופישוק · תרכ"ח–תרפ"ח (1868–1928)

2 אגרות

דברי הרב קוק ודברי הרב שלמה אבינר, ונוסח האגרות המלא

igrot.shlomo-aviner.net

בקצרה

הרב אליהו מאיר פייבלזון נולד בטבת תרכ"ח (1868) בווייגובה שבליטא. היה מעשרת התלמידים הראשונים בישיבת טלז, ואחר כך למד בסלבודקה. ייסד את הישיבה לצעירים בפוניבז' ועמד בראשה, וכיהן כרבה של קופישוק. בשנת תרנ"ז (1897) ייסד בקלם, יחד עם ר' יואל משה סלומון, אגודה לקידום התיישבותם של יראי שמים בארץ ישראל. אחרי מלחמת העולם הראשונה עמד בראש ועד הרבנים לענייני עגונות בליטא. נפטר בכ"ה בטבת תרפ"ח (1928).

הרב קוק על הרב פייבלזון

בשבט תרס"ח (1908) בירך הרב קוק את הרב פייבלזון על מעברו לקהילה חדשה, והשיב לו על "הרעיון ליסד ישוב ע"פ שלומי אמוני ישראל": הרעיון "נעלה ונשגב", והרב קוק תמך בו גם במכתב לאחד מרבי החסידים שעסק בכך. אבל הרב קוק מפקפק בביצועו "מפני רפיון הידים שאנו פוגשים בעוה"ר דוקא אצל היראים", כדברי הגר"א שהעוסקים לשמה אינם זריזים כעוסקים שלא לשמה. לכן אין להתייאש "מן הקטנות שהן בידינו, דהיינו לחזק את יסוד היהדות בישוב החדש", והרפואה היא "ישיבה גדולה מיוחדת לישוב החדש", שתשלב דרך ארץ ויראת שמים (כרך א', אגרת קז). בשנת תרע"ג נמנה הרב פייבלזון ברשימת הרבנים שהרב קוק הציע לשלוח אליהם את העיתון 'המוריה' יחד עם בקשה לכתוב בו (כרך ב', אגרת תקכג).

האגרות

כרך א', אגרת קז: ברכה על מעברו לקהילה חדשה, ותשובה על רעיון התיישבות של יראי שמים: עדיף לחזק את היהדות בישוב החדש הקיים ולייסד ישיבה גדולה.

"הרעיון ליסד ישוב ע"פ שלומי אמוני ישראל, ברוח אמת של תוי"ר, הוא נעלה ונשגב"

כרך ב', אגרת תקכג: הוא נמנה ברשימת הרבנים שאליהם יש לשלוח את 'המוריה'.

"קופישאק, גוב' קאוונא, הרב פייוויילזון"

נוסח האגרות

2 האגרות שבהן נזכר הרב פייבלזון, לפי סדר הכרכים, כל אחת עם התמצית שלה

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת קז

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ג' שבט תרס"ח - יפו **נמען:** הגאון ר' אליהו מאיר פייבלזון, אב בית דין קופישוק

הרב קוק מברך על מעבר הנמען לקהילה חדשה. הרב קוק תומך ברעיון ליישב מושבות של יראי שמים, אך מפקפק בביצועו בגלל רפיון הידיים שאצל היראים, כדברי הגר"א שהעוסקים שלא לשמה זריזים יותר. במקום לחכות למושבות חדשות יש לחזק את היהדות בישוב החדש הקיים, שבו יש תלמידי חכמים ויראים רבים, יותר ממה שמגזימים בחוץ לארץ. הרפואה היא ישיבה גדולה לישוב החדש, המשלבת דרך ארץ ויראת שמים, ובכך תיעקר טענת המתפרצים שבחינוך הישן אין דרך ארץ ורעיון לאומי.

עיקרי הדברים

- רעיון מושבות של יראים, ורפיון הידיים של היראים.
- חיזוק היהדות בישוב החדש הקיים.
- ישיבה המשלבת דרך ארץ ויראת שמים.

נוסח האגרת

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], ג' שבט תרס"ח[4]

שלו'[5] וברכה לכבוד הרב הגאון המפורסם, חכם וסופר, אוצר תו"י[6] טהורה. מו"ה[7] אלי. מאיר שליט"א[8] פייוועלזאהן, האבד"ק[9] קופישאק יצ"ו[10], וכל א"י[11] שלו' וברכה מהררי קודש.

לשמחת לבבי הגיעני מכתב כ"ג[12] שי'[13] היקר, אשר דרך אגב נתבשרתי בו על חילוף המקום למעליותא לקי' החדשה יצ"ו. יה"ר[14] שיהי'[15] להצלחה רבה, ויאיר אור תורתו ויראתו הטהורה ברב כבוד ועז, ויחד עם צאן מרעיתו נזכה להתראות בחדות ד' בבא לציון גואל, וגאולי ד' ישובו ובאו ציון ברינה.

הרעיון ליסד ישוב ע"פ[16] שלומי אמוני ישראל, ברוח אמת של תוי"ר[17], הוא נעלה ונשגב. וזה מקרוב החל אחד מרבי החסידים להתעסק בזה והי'[18] פה, ובכל חפץ לבבי תמכתי את ידיו במכתב ערוך ביסוד הענין. אבל מסופקני על הוצאת הדבר לפועל, מפני רפיון הידים שאנו פוגשים בעוה"ר[19] דוקא אצל היראים. וידועים דברי הגר"א[20] ז"ל[21], שהעוסקים לשמה אינם זריזים כ"כ[22] כהעוסקים שלא לשמה, שהנטיה של הפניה החמרית מוסיפה זירוז. וכ"ה בנ"ד[23] שהאש מן ההדיוט, אע"פ[24] שהיא נמוכה, מ"מ[25] אותם שמציבים לפניהם רק תועלת קרובה חמרית, פרטית או כללית, הם זריזים בעבודתם, והיראים שמחשבתם משוטטת במרומים הם רפויי ידים בעוה"ר, יתן ד' וקויו יחליפו כח.

והנה מפני חפצנו לבקש גדולות, דהיינו מושבות חדשות שלמות, אין לנו להתיאש מן הקטנות שהן בידינו, דהיינו לחזק את יסוד היהדות בישוב החדש. כי ב"ה הרבה ת"ח[26] ויראים נמצאים בכל מושבה, ואין הענין כמו שמגזימים בחו"ל[27], אלא שמ"מ[28] צריך המצב הרמה. רפואה בדוקה לזה היא כשיעזרנו השי"ת[29] לקבע ישיבה גדולה מיוחדת לישוב החדש, כי בזה יתגדרו הרבה, וידעו שיש להם קנין של תורה. וכמובן שמוכרחת ישיבה זו להיות מסומכת ג"כ[30] בדרך ארץ מעבר מזה ובהשפעה רבה של יראת שמים מעבר מזה, ואז יהי'[31] זה הישוב עצמו ישוב שראוי יהי' באמת להתפאר בו על אדמת

הקודש, ותהי'[32] מצות יא"י[33] מתקיימת כתקונה, ויתנהג הכל על טהרת הקודש ממילא. כי כל הפרצות מתחזקות רק מפני שהם צווחים שבבתי-החינוך הישנים אין בהם רוח דרך-ארץ ורעיון לאומי, אבל כשיתמלא זה החסרון, לא יהי' להם פ"פ[34], וממילא תהי'[35] יד יראי ד' מתרוממת, ויהי'[36] הישוב ראוי ביותר לעורר רחמי עליון לקירוב גאולה אמתית בע"ה[37].

כמובן יש בזה לדבר הרבה מאד, אבל אני מוכרח לקצר מפני הטרדא. ואקוה שימנה גם כ"ג וסיעת אוהביו ומוקיריו הרבים בין תומכי ידינו לכבוד עם ד' ונחלתו.

והי' ז"ש[38] וברכת ד' מקודש, כנה"ר[39] ונפש ידי"ע[40] דוש"ת[41] באה"ר[42],

אברהם יצחק ה"ק הנ"ל

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרס"ח - השנה תרס"ח (1907/1908)
5. שלו' - שלום
6. תו"י - תורה ויראה
7. מו"ה - מורנו הרב
8. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
9. האבד"ק - האב בית דין קהילת
10. יצ"ו - ישמרה צורה ויחייה
11. א"ל - אמר ליה / אמר לו
12. כ"ג - כבוד גאונו
13. שי' - שיחיה
14. יה"ר - יהי רצון
15. שיהי' - שיהיה
16. ע"פ - על פי
17. תוי"ר - תורה ויראה
18. והי' - והיה
19. בעוה"ר - בעוונותינו הרבים
20. הגר"א - הגאון רבי אליהו מווילנה
21. ז"ל - זכרונו לברכה
22. כ"כ - כל כך
23. בנ"ד - בנדון דידן
24. אע"פ - אף על פי
25. מ"מ - מכל מקום
26. ת"ח - תלמידי חכמים
27. בחו"ל - בחוץ לארץ
28. שמ"מ - שמכל מקום
29. השי"ת - השם יתברך
30. ג"כ - גם כן
31. יהי' - יהיה
32. ותהי' - ותהיה
33. יא"י - ישוב ארץ ישראל

34. פ"פ – פתחון פה
35. תהי' – תהיה
36. ויהי' – ויהיה
37. בע"ה – בעזרת השם
38. ז"ש – זה שלום
39. כנה"ר – כנפשו הרמה
40. ידי"ע – ידידו עוז
41. דוש"ת – דורש שלומו ותורתו
42. באה"ר – באהבה רבה

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תקכג

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"א אדר שני תרע"ג - יפו **נמען:** הרב יונתן בנימין הלוי הורוויץ, אמסטרדם

הרב קוק שולח מכתבים לרבנים סופרים שיכתבו ל'המוריה'. מלבדם יש לגייס מאמרים מדעיים של מומחים, כי עיתון שממלא את כל שטחו בעניינים חברתיים בלבד אינו מחזיק מעמד. חובה לחזק את 'המוריה' במאמרים 'מלאים רגש ודעת'.

עיקרי הדברים

- רבנים סופרים ל'המוריה'.
- צורך במאמרים מדעיים.
- קמחא דפסחא.

נוסח האגרת

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], ר"א אדר ב' תרע"ג[4].

כ'[5] ידי"נ[6] הרב המאוה"ג[7], רב העלילי', אוצר תו"י[8], מו"ה[9] יונתן בנימין הלוי איש הורוויץ שליט"א[10],

יקבל בזה כת"ר[11] ידי"נ את שלשת המכתבים להרבנים הסופרים, שאחשוב שהם מסוגלים להמנות בין משפיעים רוחניים לחוג אורד' נכבד, וייטיב כת"ר למלא הדברים ולחתום את עיקר המכתב. ואם ירמז ג"כ[12] שכר סופרים מה טוב, ואני איני יכול להכנס בשום דבור של עניני כספים, כידוע, גם לכת"ר[13], טבעי.

חוץ מהרבנים הסופרים ראוי לדאוג לשורת מאמרים מדעיים ע"י[14] מומחים מיוחדים. כי אין לשער קוצר הנפש שמרגיש כל איש בעל טעם בימינו, בעתון שממלא את כל שטחו רק בענינים חברותיים יהיו מה שיהיו, אם לא יחולף האויר המוגבל באויר אנושי רחב, ובלא תוספות זו א"א[15] כלל להחזיק מעמד בעתונות חשובה.

ע"ד[16] הקד"פ[17], הכל אחד לי איך שישלח כת"ר. ואולי יוכל להוסיף איזה סכום, כי נפישי בני חילא עניים הנצרכים, ד"י[18],

והנני בזה ידי"ע[19] דוש"ת[20] באה"ר[21], הק'[22]

אברהם יצחק ה"ק

מובן שנכון לשלח יחד עם המכתבים איזה עקס' מ"המוריי" הנ"ל[23]

האדרסים: פלונגיאן, בנציון ברמן, גוב' קאוונא, קופישאק, גוב' קאוונא, הרב פייוויילזון. איזמאיל, גוב' בסרבי', הרב י' רייכער.

אמלא בזה את דברי כ' ידי"נ הרב המאוה"ג, אוצר נחמד וגדול פעלים, מו"ה יונתן בנימין הלוי איש הורוויץ שליט"א, רב המנהל לכוללות פקיוא"מ[24] אה"ק[25] מעי"ת[26] אמשטרדם יצ"ו[27]. והנני מוצא, שחוב קדוש הוא להחזיק במעוז המכה"ע[28] ה"מוריי", ולהשלימו השלמה רוחנית ע"י שפעת מאמרים חיים, מלאים רגש ודעת, ומלושדים בלשד טל חיים של תו"י.

בתקותי שימלא כת"ר את הבקשה ויבא לעזרתנו הרוחנית במקצע נכבד זה, הנני חותם בברכה ואה"ר[29], כנה"ר[30] ונפש ידי"ע דוש"ת באה"ר,

הק' אברהם יצחק ה"ק

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרע"ג - השנה תרע"ג (1912/1913)
5. כ' - כבוד
6. ידי"נ - ידיד נפשי
7. המאוה"ג - המאור הגדול
8. תו"י - תורה ויראה
9. מו"ה - מורנו הרב
10. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
11. כת"ר - כבוד תורתו
12. ג"כ - גם כן
13. לכת"ר - לכבוד תורתו
14. ע"י - על ידי
15. א"א - אי אפשר
16. ע"ד - על דבר
17. הקד"פ - הקמחא דפסחא
18. ד"י - די ירחם
19. ידי"ע - ידידו עוז
20. דוש"ת - דורש שלומו ותורתו
21. באה"ר - באהבה רבה
22. הק' - הקטן
23. הנ"ל - הנזכר לעיל
24. פקיוא"מ - פקידי ואמרכלי
25. אה"ק - ארץ הקודש
26. מעי"ת - מעיר תהילה
27. יצ"ו - ישמרה צורה ויחייה
28. המכה"ע - המכתב העתי (העיתון)
29. ואה"ר - ואהבה רבה
30. כנה"ר - כנפשו הרמה